

Ders Dışı Etkinliklerde Yönetici ve Öğretmenlerin Rolü

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Ders dışı etkinlikleri, yöneticiden bazı özverilikler ister. Ders dışı etkinliklerin başarıya ulaşması yöneticinin tutumu ile de ilgilidir. Bu nedenle, onun uygulamasının oldukça güç bir iş olduğunu söylemek ve kabul etmek zorundayız. Eğitimde hangi iş kolay olur ki. Yönetici olarak, herhangi bir öğretim kurumuna atanan bir kimsenin bunu, önceden bilmesi gerekir. Birtakım kuru ve katı emirlerle okul yönetmek dönemi artık geçmiştir. Böyle bir yönetim, çocuğun gelişmesini sağlayamaz.

Yönetici, ders dışı etkinliklere, hiç değilse derslere verilen önem kadar, önem vermek gerektiğinin bilincine varmış olmalıdır. Bu bilince ulaşan kimse, bunu benimser; sıkıntılarına katlanır. Bu yapılmışsa, ders dışı etkinliklerin bir kısmı, yöneticilerin hoşlanmayacağı bir biçimde gelişme gösterebilir. Bu durumda, yönetici, ortaya çıkabilecek sorunları, önceden karşılamamanın plan ve hazırlığı içinde bulunmalıdır. Bunun için, o mesleğe ilişkin görüş ve bilgisini artırmak gereğini duymalıdır. Yönetici ve onun yardımcıları, bu konuyu ne kadar benimser; bu konuda ne kadar anlayışlı olurlarsa, başarı oranı da o kadar yüksek olacaktır. Bu nedenle, çalışma ortamını iyi hazırlamak gerektir. Çorak toprakta bir şey yetişmez.

Yöneticinin hazırlayacağı ortamı iki biçimde düşünebiliriz : (1) Manevi ortam, (2) Maddi ortam. Manevi ortam, ders dışı etkinliklerin önemi ve değeri hakkında bugüne kadar yazdığımız bilgilerin, okuldaki bütün yönetici, öğretmen ve öğrenciler tarafından gereği gibi anlaşılmasını sağlamaktır. Bu amaçla toplantılar düzenlenebilir. Konu, enine boyuna tartışılabilir. Bu konuda olumlu tepkisi olmayanlara, konu, bilimsel ve mantıksal bir biçimde anlatılabilir. Başarı ile sonuçlanması istenen her iş gibi, bunda da herkes iyice inandırıldıktan sonra, böyle bir yola girişilebilir. Yoksa, çalışmalar, yarı yolda başarısızlıkla sonuçlanır. Bu işin, öğretmen kurulları toplantılarında enine boyuna ele alınması uygun olur.

Öğretmenler kurulu toplantılarında, ders dışı etkinliklere rehberlik etmek üzere, birer rehber öğretmen seçilir. Bu konu, yönetmeliklerle de saptanmıştır. Gereği hakkında daha çok açıklama yapmayı fazla bulurum. Öğretmenin yapacağı rehberlik, konunun eğitim amaçları yönünde gelişmesini, bu doğrultudan sapmamasını sağlayacaktır.

Yöneticinin hazırlayacağı maddi ortam, ders dışı etkinliklerin yapılacağı yerler ve buralarda kullanılacak araç ve gereçlerdir. Her örgüt kurulurken, onun amacını gerçekleştirecek biçimde hazırlanmış bir yer ve za-

mana, araç ve gerece gereksinme gösterir. Bunlar olmazsa, hiçbir iş yapılamaz. Örneğin, öğrenci örgütünün bir odası, müsamere kolunun bir salonu, resimle uğraşanların bir atelyesi bulunmalıdır. Okulda fazla yer yoksa, olan yerler, günün belli saatlerinde —nöbetleşe de olsa— bu etkinlikler için ayrılmalıdır. Zaten, okulun bütün öğretim alanlarından günün her saatinde yararlanma yoluna gitmek, bugünün okul anlayışında genel bir ilke durumuna gelmiştir.

Yönetici, zaman zaman, okuldaki ders dışı etkinlikleri denetlemeli ve değerlendirme toplantılarına katılmalıdır. Daha önce de belirtilmiş olduğu üzere, ders dışı etkinliklerin, amacından sapmaması için, önce okul yöneticisi tarafından denetlenmeye gerek vardır. Bunun için ders dışı etkinliklere ayrılan saatlerde neler yapıldığının, yönetici tarafından bilinmesi gerekir. Bu denetim, az çalışanları harekete geçirir; yanlış uygulamaların da düzeltilmesini sağlar.

Yönetici yılda bir iki kez yapılacak değerlendirme toplantılarına da katılmalı, burada, öğrencilerin kendi kendilerini, hatta yöneticinin kendi tutumunu nasıl eleştirdiklerini görmelidir. Yönetici, bunu, doğal bir eğitim olayı olarak görmeye alışmalıdır. Bu biçimde yapılacak toplantılarda, kendine karşı yöneltilen eleştirileri de soğukkanlılıkla karşılamalıdır. Demokratik yönetimde, devlet sırları dışında, bir gizlilik yoktur; olmaması gerekir. Doğaldır ki, bütün bunların, demokratik çerçeve ve eğitsel sınırlar içinde yapılması gerekir. Okulda böyle bir uygulama yapılması, kendisini eğitimci gören bir kısım meslektaşların sandığı gibi, eğitimin ayaklar altına alınması demek değildir.

Okulda yönetici, aynı zamanda, bir eğitimci olduğunu da bilerek öğrencilerin yanlışlarını, hoş olmayan davranışlarını, soğukkanlılıkla karşılamayı öğrenmelidir. Bunun kolay olmadığını biliyoruz; fakat, «yaparak ve yaşayarak» kazanılacak en iyi öğrenmeyi gerçekleştirmek için, başka yöntem de yoktur. Aklımızı ve irademizi kullanarak, konunun önemini ve değerini bilerek, kendimizi buna alıştırmamız gerekir. Konuya içtenlikle inanan kimselerin, bunun üstesinden gelmesi ve başarıya ulaşması olanakları her zaman vardır.

Okulun öğretmenleri de her şeyden önce, ders dışı etkinlikleri benimsemelidir. Öğretmenler arasında, bu konuda, görüş birliği bulunmazsa, işler yürümez. Her öğretmen, kendi dersini «önemli» sayma eğiliminde olur. Bundan kurtularak ,ders dışı etkinlikleri benimsemek, oldukça güç bir iş tir. Öğretmen, önceden bunu bilmelidir.

Her öğretmen, ders dışı etkinliklerden birinin rehberliğini ya da sorumluluğunu üzerine almalıdır. Başboş bırakılan etkinliklerden eğitsel bir yarar sağlanamaz. Öğretmen, öğrencilerin gerek bireysel olarak ve gerekse

kümece yapacakları etkinliklerde onlara rehberlik yapacaktır. Aslında, eski okul ile yeni okul arasındaki en önemli ayırım da budur. Bu nedenle, öğretmen, ders dışı etkinliklerdeki ödevini, temel ödevlerinden saymalıdır.

Her öğretmen, rehberliğini yapacağı ders dışı etkinliklere karşı özel bir «ilgi» duymalıdır. Böyle bir ilgi olmazsa, işler bir angarya gibi görülür. Bundan da olumlu bir sonuç alınamaz. Çalışmadan zevk almamak, ileri başarılar için de gereklidir.

Ders dışı etkinliklere rehberlik yapan öğretmen, yukarıda yöneticiler için saydığımız diğer nitelikleri de üzerinde taşımalıdır. Olayları olduğu gibi görmek ve kabul etmek, soğukkanlı olmak, eleştirileri hoş karşılamak, diğer öğretmen ve öğrencilerle «işbirliği ruhu içinde çalışmak» bunların en önemlileridir. Ayrıca, öğretmenin, ders dışı etkinliklerin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde de teknik bilgisi olmalıdır. Bundan başka, birlikte çalıştığı öğrencileri iyi tanımalıdır. Bu nitelikleri olan ve teknikleri bilen bir öğretmen, ders dışı etkinliklerde, üzerine düşen ödev ve sorumlulukları yerine getiriyor demektir. Öğrencileri ne tamamen boş bırakmak, ne de yaptıkları her hareketi adım adım izlemek doğru olur. Jean Piaget'nin¹ öğrencilerin kendi kendilerine yönetimi konusu için dediği gibi ders dışı etkinliklerin asıl değeri, öğretmenin onu kullanımına bağlıdır. Buna şunu da ekleyebiliriz. Her şey bıçak gibidir; iyi ve kötü amaçlar için kullanılabilir. Eğitimde gerekli olan onun iyi amaçlar için kullanılmasıdır.

Öğretmenin ders dışı etkinliklerdeki sorumluluğu, yönetmeliklerde de gösterilmiştir. Bu konuda en son çıkan «Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği»ni okumak yeter.

Özetlersek, derin meslek bilgisi ve becerisi bulunan ve konuyu benimseyen, öğrencilerin psikolojisinden anlayan ve işini sabırla sürdüren öğretmenler, ders dışı etkinliklerde başarı gösterebilirler.